

Investering i arbejdsrettet rehabilitering

Model for evaluering af indsatser

---

1. Baggrund

Den tværgående styregruppe har siden 2015 iværksat en række nye indsatser som led i Byrådets investering i arbejdsrettet rehabilitering. For at sikre et højt og vedvarende kvalitetsniveau har styregruppen tilføjet et krav om evaluering af den enkelte indsats, samtidig med beslutningen om iværksættelse. F.eks. formuleret som "Indsatsen evalueres første gang efter 12 måneder".

Der vil i de allerfleste tilfælde være tale om en evaluering foretaget af medarbejdere i Hjørring Kommune, og det er vurderingen, at en generel model for evalueringen vil være hensigtsmæssig.

Mangel på forskningsbaseret viden

Et mindretal af de nye indsatser kan betegnes som værende evidensbaserede med et stærkt fundament bestående af forskningsbaseret viden om effekten. De fleste nye indsatser er i stedet ofte baseret på et mindre stærkt fundament bestående af en blanding af faglige vurderinger og inspiration fra andre kommuner/aktører, men i nogle tilfælde også med basis i konkret erfaring og med en vis sandsynlighed for at have en god virkning.

Der er således tale om, at vi ikke har sikker viden om resultaterne på tidspunktet, hvor mange af indsatserne iværksættes. De evalueringer, der trods alt har været foretaget i forhold til indsatser, der tidligere har været gennemført i Hjørring Kommune og i andre kommuner, har ofte været mangelfulde set med forskningsmæssige briller.

Generelt mangler der forskningsbaseret viden om effekten af mange sociale, sundhedsmæssige og beskæftigelsesmæssige indsatser, der er eller har været iværksat i Danmark. At skabe forskningsbaseret viden som sådan er ressource- og tidskrævende, men ofte også kompliceret og vanskeligt, og det må antages at være blandt årsagerne til manglen.

Krav til en generel model

Ved intern evaluering af Hjørring Kommunes indsatser vil det være udenfor rammerne at tale om forskningsmæssig evaluering. Udover den allerede igangværende eksterne evaluering er der ikke på forhånd afsat midler til egentlig forskningsmæssig evaluering. Desuden er det nødvendigt at kunne agere hurtigt og agilt i forhold til skiftende behov for indsatser og indsatstyper. Det tidsmæssige perspektiv peger således på en mindre omfattende og mindre tidskrævende evalueringssmodel, der ikke har karakter af forskning.

Der findes mange forskellige former for evaluering – f.eks. effektevaluering, målopfyldelsesevaluering, brugerevaluering, procesevaluering og virkningsevaluering. Desuden er flere af de klassiske former for evaluering videreudviklet, så der over tid er opstået et antal nye varianter.

Overordnet set kan spørgsmålet: Hvad-virker-for-hvem i hvilken sammenhæng forekomme mere interessant at evaluere end en gennemsnitlig effektmåling eller etablering af usikre sammenhænge mellem årsag og virkning. Ved vurderingen af, 'hvad der virker', er det desuden hensigtsmæssigt at inddrage aktørerne for at sikre et forbedringsorienteret og 'lærende' fokus. Denne evalueringsform betegnes som virkningsevaluering og anvendes eksempelvis af den eksterne evaluator som en blandt flere evalueringsformer. I forhold til en generel intern evalueringsmodel vurderes denne evalueringsform dog som værende for kompleks og tidskrævende.

Samlet er det vurderingen, at en generel evalueringsmodel bør være forholdsvis simpel og overskuelig, og at den bør indeholde elementer af kvantitativ såvel som kvalitativ art. Trods kritik af den klassiske effektevaluering i relation til sociale indsatser, bør en form for effektmåling i denne sammenhæng indgå som et nødvendigt minimum, dog altid suppleret med andre (mindre komplicerede) evalueringsformer, som f.eks. brugerevaluering.

Lovende praksis

Med afsæt i den nævnte mangel på forskningsbaseret viden har Socialstyrelsen og SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd gennemført et projekt, der havde til formål at indkredse de praksisser på det specialiserede socialområde, hvis virkning vi ikke kender i dag, men som alligevel har en særligt god sandsynlighed for at skabe udvikling for borgerne. Sådanne praksis kaldes en 'lovende praksis'.

Projektet favnede hele det specialiserede socialområde¹ og fokuserede på de elementer, der er relevante på tværs af de mange typer indsatser og praksis, der er rettet mod borgere med særligt behov.

Som resultat præsenterede man 11 elementer, der kendetegner praksis og som har stor sandsynlighed for at have god virkning for borgeren. Hvert af de 11 elementer er konkretiseret i en række spørgsmål – f.eks. om praksis er forankret i teori og aktuelt bedste viden, understøtter en fælles faglig refleksion, inddrager borgerne og løbende tilpasses.

Sammen udgør spørgsmålene et måleredskab, der kan bruges til at vurdere, i hvor høj grad en given praksis er kendetegnet ved de 11 elementer og dermed, i hvor høj grad praksis kan betegnes som lovende.

Et vigtigt formål med projektet har været at anerkende den praksis, der ikke har været genstand for effektevalueringer, men som alligevel forventes at skabe gode resultater for borgerne og samfundet. Projektet fremhævede bl.a. nogle af de elementer, der betragtes som centrale af mange fagfolk: Relationen til borgeren, den individuelle tilpasning af indsatsen og pladsen til faglig refleksion.

Elementer i lovende praksis

1. **Teori og viden.** Praksis er forankret i veldefinerede teori og aktuelt bedste viden.
2. **Virkning.** Der er undersøgelser, som tyder på, at praksis har en positiv virkning for borgerne på et eller flere af de områder, der er sat som mål.
3. **Beskrivelse.** Praksis er systematisk beskrevet, f.eks. når det gælder, hvilken gruppe borgere, den er rettet mod, hvilke aktiviteter, den består i, og hvilke mål, den har.

---

¹ Det specialiserede socialområde omfatter udsatte børn og unge, udsatte voksne samt børn og voksne med handicap.

4. **Mål.** Praksis indeholder klare og relevante mål for de deltagende borgeres udvikling eller velfærd.
5. **Overførbarehed.** Praksis kan overføres til andre tilbud, der er rettet mod tilsvarende grupper af borgere.
6. **Økonomi.** Praksis er forbundet med en vis grad af økonomisk rentabilitet.
7. **Faglig refleksion.** Praksis understøtter en fælles professionel faglig refleksion.
8. **Relationelt samarbejde.** Praksis understøtter, at medarbejderne har de rette professionelle relationskompetencer til at samarbejde konstruktivt med borgere, kollegaer og andre fagprofessionelle.
9. **Individuel tilrettelæggelse.** Praksis tager udgangspunkt i de konkrete styrker, udfordringer og ønsker hos den gruppe borgere, indsatsen er rettet mod – og involverer borgerne i praksis.
10. **Monitorering.** Praksis involverer en systematisk monitorering af borgernes udvikling eller velfærd, set i forhold til de mål, der er sat.
11. **Opfølgning.** Der sker en løbende opfølgning og tilpasning af praksis.

Det er umiddelbart vurderingen, at 'lovene praksis' vil kunne være et værdifuldt element i en generel model for evaluering af indsatserne. Der er som sådan mange lighedstræk mellem 'lovene praksis' som måleredskab og de forskellige elementer i den arbejdsrettede rehabilitering.

2. Forslag til model for evaluering

Det foreslås, at der som udgangspunkt evalueres med afsæt i en model, der indeholder en række fælles minimumskrav. Der vil dog kunne suppleres med andre elementer efter en vurdering af et særligt behov.

Minimumskravene skal alene forstås som krav til hvilke evalueringsformer, der altid skal indgå. Omfanget og rækkevidden af disse evalueringsformer kan og skal tilpasses i forhold til en vurdering af de elementer, der kendetegner den enkelte konkrete indsats. Samtidig vil det være nødvendigt at vurdere omfanget af træk på evaluatorressourcerne. F.eks. kan antallet af brugere, der omfattes af en brugerevaluering tilpasses efter en vurdering heraf.

Minimumskrav

Det foreslås at alle evalueringer som minimum skal omfatte følgende evalueringsformer:

- *Effektmåling*
Her forstået som en simpel måling af beskæftigelseseffekten, som minimum på basis af en registrering af borgernes arbejdsmarkedsstatus efter indsatsen.
I tilfælde, hvor der ikke er tilgængelige data, eller hvor data er af meget dårlig kvalitet, kan der evt. alene være tale om en vurdering af graden af målopfyldelse. Dette gælder også, hvor der på forhånd er fastlagt særskilte effektmål for en indsats.
- *Brugerevaluering*
I denne sammenhæng søges brugernes erfaringer og oplevelser med indsatsen afdækket, f.eks. via en simpel webbaseret spørgeskemaundersøgelse. Formuleringen af spørgsmålene til brugerne skal tage afsæt i relevante elementer i 'lovene praksis'. I særlige tilfælde

kan der være behov for at supplere med enkeltstående interviews med udvalgte brugere. Det bemærkes, at i tilfælde, hvor kun ganske få brugere har deltaget, vil brugerevalueringen kunne fravælges.

- *Udførerevaluering*

Her er formålet at afdække udførernes erfaringer og oplevelser med indsatsen og i forhold til brugerne. Til det formål vil f.eks. et fokusgruppeinterview med fordel kunne anvendes. Desuden vil forløbet af implementeringen af indsatsen kunne kortlægges, og spørgsmålet om hvorvidt indsatsen er implementeret som forudsat i en godkendt projektbeskrivelse kan besvares. Formuleringen af spørgsmålene til udførerne skal i øvrigt tage afsæt i relevante elementer i 'lovende praksis'.

- *Sagsbehandlerevaluering*

Den visiterende sagsbehandler har en afgørende indflydelse på valget af indsats i forhold til den enkelte borgers behov. Baggrunden for valget af indsats har derfor betydning for vurderingen af effekten, og der vil også være behov for at afdække sagsbehandlerens viden om og erfaringer med den konkrete indsats.

Det kan f.eks. ske via en simpel webbaseret spørgeskemaundersøgelse. I særlige tilfælde kan der være behov for at supplere med enkeltstående interviews med udvalgte sagsbehandlere.

3. Vurdering af evalueringsmodellen

Som tidligere nævnt vil omfanget af den enkelte evaluering og tidsforbruget kunne variere, afhængigt af karakteren af den konkrete indsats. Det betyder bl.a. at det på forhånd er vanskeligt at vurdere det samlede tidsforbrug og varighed af evalueringssopgaven som sådan.

Da der samtidig er tale om at afprøve en ny model, foreslås det derfor, at anvendelsen af den foreslåede model vurderes kort som afsluttende led for hver evaluering, der gennemføres. Derudover foreslås det, at en opsamling af erfaringerne med evalueringsmodellen drøftes i den tværgående styregruppe efter et år.

4. Bilag

'Lovende praksis', pjece udgivet af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2016.²

---

² Pjecen bygger på SFI-rapporten "Indkredsning af lovende praksis på det specialiserede socialområde" (rapport 16:26, 2016) af Dilde Cramer Jensen, Mogens Jin Pedersen, Jan Hyld Pejtersen og Anna Amilon. Rapporten kan bestilles eller downloades via www.sfi.dk